ST. SZOBER, C. NIEWIADOMSKA, C. BOGUCKA

NAUKA PISOWNI

WE WZORACH I ĆWICZENIACH

CZĘŚĆ I

DLA DRUGIEJ KLASY
SZKOŁY POWSZECHNEJ

DOSTOSOWANA DO NOWYCH PROGRAMÓW
I ZATWIERDZONA PRZEZ MIN. W. R. I O. P.

NAKŁAD
GEBETHNERA I WOLFFA
WARSZAWA

CENA ze znaczkiem na budowę szkół — 60 gr

ST. SZOBER, C. NIEWIADOMSKA, C. BOGUCKA

NAUKA PISOWNI

WE WZORACH I ĆWICZENIACH

CZĘŚĆ I

DLA DRUGIEJ KLASY
SZKOŁY POWSZECHNEJ

DOSTOSOWANA DO NOWYCH PROGRAMÓW
I ZATWIERDZONA PRZEZ MIN. W. R. I O. P.

NAKŁAD
GEBETHNERA I WOLFFA
WARSZAWA

CENA ze znaczkiem na budowę szkół — 60 gr

WYDANIE PIERWSZE OPARTE NA WYDANIU XXIV ZESZYTU *I A* I NA WYDANIU XXVI ZESZYTU *I B* „NAUKI PISOWNI" TYCHŻE AUTORÓW. OPRACOWAŁ I DO NOWEGO PROGRAMU DOSTOSOWAŁ PROF. ST. SZOBER

Zakł. Druk. F. Wyszyński i S-ka, Warszawa, Warecka 15.

I. Wprawa w pisanie.

1. *A.* Przepisuj.

Adaś i Anka idą w pole, tam są bławatki i kąkole. Anka na łące maki zrywa, a mały Adaś odpoczywa.

Wypisz wyrazy, w których jest duże A.

2. *B.* Przepisz.

Bociany leciały, głośno klekotały. Zobaczyła Basia i woła Adasia. Boćki nasze powracają, bo nas lubią i kochają. Boćki nasze, boćki.

Napisz trzy razy: *Basia.*

3. *C.* Przepisz.

Co tu robisz, Cesiu? A, zbieram jagody. Bieda będzie, twoje gąski narobiły szkody. Biedna ze mnie gęsiareczka, skusiła mnie jagódeczka. Co ja teraz pocznę?

Napisz, jak się nazywała ta gęsiareczka.

4. *D.* Przepisz.

Dominik łąkę skosi, Dyzek zgrabi siano. Do jutra skończą pracę, jeśli wstaną rano. Dorota im pomaga, uwija się, jak może. Bronek, Adaś i Czesław także im pomoże.

Wypisz imiona tych ludzi.

5. *E.* Przepisz.

Ej, siwy koniku, nie chodź w cudze żyto. Czybyś chciał, koniku, żeby mię obito? Ej, koniku, słuchaj, masz tu dosyć trawki, w cudze żyto chodzisz chyba dla zabawki. Ej, koniku, ej!

Napisz: *Ewa, Edek, Emilka.*

6. *F.* Przepisz.

Fujareczka gra, fujareczka gra. A pastuszek mały, bosy chudą krówkę gna. Fujareczka jakby żywa, co pastuszek chce, to śpiewa. Fujareczka gra.

Napisz: *Franek, Felek.*

7. *G.* Przepisz i powiedz, co to jest.

Goni zające, za owcami chodzi.

Napisz: *Gucio, Gustaw.*

8. *H.* Przepisz.

Hejże, chłopcy, hejże, ha! Gdy muzyka pięknie gra, potańcujmy sobie wkoło, a wesoło, a wesoło! Hejże, chłopcy, hejże, ha! gdy muzyka pięknie gra.

Napisz: *Helena, Henryk, Hanka.*

9. *I.* Przepisz.

Ignaś i Hanka budowali dom z cegieł i kamieni. Dużo mieli pracy, nim ustawili mury. Ale dach był najtrudniejszy. Bo jakże go zrobić? Ej, rzekł Ignaś, jest rada, dach będzie z gałęzi. I dom stanął doskonały.

Napisz: *Ignacy, Idzi.*

10. *J.* Przepisz.

Jaś znalazł w polu gniazdo skowronka. Było w niem troje małych piskląt. Chciał je zabrać i pokazać innym chłopcom. Ale sobie przypomniał, co mówił nauczyciel. I zostawił gniazdo. Jakże cieszyły się skowronki.

Napisz: *Jan, Jaś, Janek, Jacek.*

11. *K.* Przepisz.

Krakowiaczek ci ja, krakowskiej natury.
Kto mi włazi w drogę, ja na niego zgóry.

Napisz: *Krakowiaczek, Krakowianka, Kasia.*

12. *L.* Przepisz.

Las był duży i piękny. Lis wykopał sobie norę pod starym dębem. Lubił on bardzo polować na ptaszki i młode zajączki. Lecz pewnego razu pies znalazł jego norę. Ej, lisie, uciekaj, bo ciebie teraz złapią.

Napisz: *Ludwik, Leon.*

13. *Ł.* Przepisz.

Łukaszek pasł swoją Łysulę na łące. Ale wilk to zobaczył. Hej, moja będzie Łysula, pomyślał. Łukaszek sobie na fujarce gra, a wilk skrada się do krowy. Hau, hau! zaszczekał pies. I Łukaszek zobaczył zmykającego wilka.

Wypisz imię pastuszka i krowy.

14. *M.* Przepisz.

A po łące, po zielonej Maciuś owce gna, na wierzbowej fujareczce żałośliwie gra. A i skądże ty, Maciusiu, tę fujarkę masz, że tak na niej żałośliwie za owcami grasz?

Napisz: *Maciej, Maryna, Marek.*

15. *N.* Przepisz.

Jabłoneczka biała kwieciem się odziała. Obiecuje nam jabłuszka, jak je będzie miała. Mój wietrzyku miły, nie wiej z całej siły, nie otrącaj tego kwiecia, aby jabłka były.

Napisz: *Nastka, Natalja.*

Napisz dwa razy: *wietrzyk.*

16. *O.* Przepisz.

Ogromny ogień rozpalili w polu chłopcy. Będą piekli kartofle. Jasiek z radości skacze wkoło ognia. Karol znosi gałęzie. Do nieba dym się wznosi. Już pachną pieczone ziemniaki. Niedługo je można będzie jeść.

Wypisz imiona ludzi.

17. *P.* Przepisz.

Do podwórka pode dworem podszedł lisek sobie. Pójdź, kureczko, kochaneczko, ja ci nic nie zrobię. Poszła z lisem pani kura, ale nie wróciła. Oj, niemądra ta kureczka, oj, niemądra była.

Napisz: *Piotrek, Paweł, Paulina.*

Napisz jeszcze raz: *podszedł, pójdź.*

18. *R.* Przepisz.

Radujcie się, dzieci, śnieżek z nieba leci. Romek zerwał się z łóżka, aż upadła poduszka. Radość, radość, wesele, śniegu spadło tak wiele! Hej, saneczki, łopata! Woła siostry i brata: Do roboty, gromada! A śnieg pada i pada.

Napisz: *Rózia, Roman.*

19. *S.* Przepisz.

Stuk, puk! Co to puka? Myszka ratunku szuka. Słoninkę powąchała, w pułapkę się złapała. Oj, szkoda, myszko młoda, żeś matki nie słuchała. Staś pułapkę zastawił, a tyś się w nią złapała.

Napisz: *Stefan, Salka, Szymon, Staś.*

20. *T.* Przepisz.

Do lasu, do lasu biegnijmy zawczasu.
Tam słonko nie grzeje,
tam chłodniej wiatr wieje,
tam dla nas wśród drzewa
chór ptasząt zaśpiewa.

Napisz: *Tomasz, Teodor.*

21. *U.* Przepisz.

U studni chłopcy poją konie. Potem popędzą je na błonie. Tam noc wesoła przy ognisku. Dużo tam będzie gwaru, pisku. U ognia wkońcu siądą wkoło i bajkę powie ktoś wesołą. Aż i na niebie ranek świta. Piosenką ptaszek dzień powita.

Napisz: *Urszula, Ursyn.*

22. *W*. Przepisz i zgadnij, co to jest.

Wzięta z lasu, na niej świeczki.
Pod świeczkami zabaweczki.
Dobre dzieci ją dostają.
Wielką też z niej radość mają.

Napisz: *Wiktor, Wincenty, Władek, Walek.*

23. *Z. Ż.* Przepisz i powiedz, co to jest.

Żółty, słodki, w smaku miły.
Z kwiatów pszczoły go zrobiły.

Napisz: *Zosia, Zuzanna, Zygmunt.*

II. Wielkie litery.

24. Przepisz. Podkreśl wyrazy, zaczynające się wielką literą.

Łączka zielenieje. Ptaszęta śpiewają.
Kukułeczka kuka. Kwiatki rozkwitają.
Poranek zachwyca. Skowroneczek wzlata.
Pączki rozkwitają. Wiosenka kołata.

Kiedy używamy wielkich liter?

25. Przepisz. Podkreśl wyrazy, zaczynające się wielką literą.

Bocian chodzi po łące. Na jego widok żaby uciekają. Zobaczył bocian małą żabkę w trawie. Ucieszył się bardzo. Otwiera dziób szeroko. A żaba buch w wodę. Uciekło mu śniadanie.

26. Przepisz. Podkreśl wyrazy, zaczynające się wielką literą.

Śpi zajączek pod miedzą. Myśliwi o nim nie wiedzą. Ale pies zwąchał zajączka. Pędzi prosto do niego. Obudził się biedny zając. Ucieka co tchu do lasu. Może go pies nie dogoni.

Kiedy używamy wielkich liter?

27. Przepisz i zastanów się, gdzie tu są położone kropki.

Jagniątko uwięzło między cierniami. Matka nie mogła go wydostać. Malec beczał żałośnie. Owca pobiegła wezwać na pomoc barana. Baran połamał ciernie rogami. I jagniątko uwolnione wyskoczyło.

Kiedy kładziemy kropkę?
Zadanie. Napisz 3 zdania i po każdem połóż kropkę.

28. Przepisz. Podkreśl wyrazy, zaczynające się wielką literą.

Chłopcy budują dom. Cegłę nosi Kubuś. Wapno podaje Jurek. Wacek i Stefek układają ściany. Wodę przynosi Anka. Pracują wszyscy bardzo pilnie. Dom niedługo będzie gotowy.

Czy tylko wyrazy po kropce piszemy tu wielką literą? Jakie jeszcze?

29. Przepisz i podkreśl imiona ludzi.

Idzie w pole Maciej z pługiem, orać będzie het za smugiem. Walek za nim bronę włóczy, a Pietrek go ciągle uczy. Wtem Jagusia przechodziła, wszystkich pięknie pozdrowiła.

Dlaczego Maciej, Walek, Pietrek, Jagusia piszemy wielką literą?

30. Wypisz imiona, zaczynające się wielką literą.

Bawią się dzieci w chowanego. Janek stoi za lipą, a Staś i Kasia go szukają. Ja go znajdę, powiedział Oleś. Zawołał Burka. Gdzie Janek, Burku?, spytał. Burek pobiegł do lipy i zaszczekał. Dzieci się śmiały, bo znalazły Janka.

Czy tylko imiona ludzi mamy tu zaczęte wielką literą?

31. Wypisz imiona, piszące się wielką literą.

Koło domu biegają dwa psy, Bryś i Zagraj. Mały Wacek usiadł na Zagraju i jedzie jak na koniu. I Bryś także chciałby być koniem. Skacze i szczeka głośno. Wacek i Staś śmieją się z Brysia.

Jakie imiona mamy tu napisane wielką literą?

32. Wypisz imiona, zaczynające się wielką literą.

Adaś mieszka w Zalesiu. Jutro pojedzie do Warszawy, a potem do Krakowa. Kraków i Warszawa leżą nad Wisłą, a Zalesie nad rzeką Bugiem. Chciałby jeszcze Adaś zobaczyć góry Karpaty.

Oprócz imion ludzi i zwierząt, na początku jakich jeszcze imion piszemy wielką literę?

33. Wypisz imiona, zaczynające się wielką literą.

Płynie Wisła, płynie w uroczej dolinie, zobaczyła Kraków, pewno go nie minie. Zobaczyła Kraków i wnet pokochała, a w dowód miłości wstęgą opasała. Na wysokiej górze stoi Wawel stary, a Wisła mu stale dochowuje wiary.

Imiona miast, wsi, rzek, gór, krajów piszemy wielką literą.

III.
Dzielenie wyrazów na sylaby.

34. Czytaj, rozkładając wyrazy na części. Potem tak samo przepisuj.

Pies go-ni za-ją-ca. Za-jąc u-my-ka do la-su. Las nie-da-le-ko. Za-jąc zo-ba-czył psa. A-le Jaś za-wo-łał Bur-ka. A za-ją-czek myk! Już go nie-ma.

Cząstki, na które tu rozkładamy wyrazy przy wymawianiu, nazywają się **sylabami.**

35. Przepisz i przeczytaj, dzieląc wyrazy na sylaby.

A-dam	*la-sy*	*sta-do*	*ko-gut*
A-ga-ta	*dę-by*	*kro-wa*	*go-łąb*
A-li-na	*li-py*	*tra-wa*	*czy-żyk*
E-wa	*ko-ra*	*żło-by*	*sło-wik*
O-leś	*sę-ki*	*sło-ma*	*wró-bel*

36. Rozdziel sam na sylaby.

osa	*koza*	*zboże*	*rybak*
ule	*koty*	*kłosy*	*zwinął*
oko	*kura*	*snopy*	*żagiel*
ucho	*żaba*	*stogi*	*statek*
ogon	*ryba*	*proso*	*stanął*

3

wicher	*cielę*	*chałupa*	*koń*
szumi	*skubie*	*stodoła*	*pies*
chłopek	*siano*	*obora*	*wilk*
orze	*białe*	*barany*	*lis*
praca	*konie*	*topola*	*jeż*
cieszy	*wiozą*	*kalina*	*dzik*

37. Napisz kilka wyrazów, nie rozdzielających się na sylaby, np. pan, dom.

38. Rozdziel na sylaby.

Kruk krukowi oka nie wykole. Ma wąsy i pazury, łowi myszy i szczury. Żyje wśród lasów, jest zły i dziki, dusi koguty, kury, indyki.

39. Rozdziel na sylaby.

a) *Lodu wiele na dworze, drzewa nagie, a zboże pod pierzyną spoczywa. Powiedz, kiedy to bywa?*

b) *Płynie Wisła, płynie, aż do morza płynie. W morzu fale zginą, Wisła nie zaginie.*

IV. Litery a głoski.

1.

Głoski znaczone jedną literą.

40. Przepisz, dzieląc wyrazy na sylaby.

Co głowa, to rozum. Ręka rękę myje. Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje. Jaka praca, taka płaca. Jaki pan, taki kram.

Przeczytaj głośno parę wyrazów, wymawiając oddzielnie każdą sylabę. Potem każdą sylabę wymów tak, żeby w niej było słychać oddzielnie wszystkie głoski, z których się składa.

41. Przepisz, oddzielając sylaby kreskami.

Konik Janka jest ładny. Ma zgrabną głowę, mocne nogi i długi ogon. Jest koloru siwego, nazywają go też Siwkiem. Siwek zna Janka i rży, gdy pan podaje mu kawałek cukru.

Policz, ile jest liter i głosek w każdej sylabie.

42. Przepisz uważnie.

Żyły razem dwa ślimaki. Jeden mały i słaby, drugi duży i silny. Trudno byłoby żyć słabemu ślimakowi, ale brat wynajdywał mu sałatę i inne listki. I ślimak bywa dobry.

43. Z poprzedniego zadania wypisz 5 wyrazów, w których każdą głoskę piszemy jedną literą.

44. Spróbuj, czy potrafisz napisać 3 wyrazy, w których będzie tyle liter, ile głosek.

2.

Głoski znaczone dwiema literami.

45. Przepisz, oddzielając sylaby kreskami. Potem przeczytaj głośno i w każdej kolumnie podkreśl 3 sylaby, w których jest więcej liter, niż głosek.

Z ochotą	*Ten szary*	*Po burzy*	*Czapla*
chowam	*kosz*	*nad rzeką*	*tu często*
bochenek	*kosztuje*	*zorza*	*czatuje*
chleba.	*grosz.*	*czerwona.*	*na ryby.*

46. Przepisz, oddzielając sylaby kreskami.

Na brzegu lasu rośnie brzoza. Drzemałem pod drzewem. Deszcz pada, chrabąszcze, jaszczurki i szczury uciekają. Grześ i Grzela niosą grzyby.

Porównaj w kilku sylabach ilość głosek i liter.

47. Przepisz i podkreśl wyrazy, w których jedną głoskę piszemy dwiema literami.

Głowę nakrywa i z daszkiem bywa.
Napchana puchem leży pod uchem.
Ma wąskie pazurki, łowi myszy i szczurki.
Czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal.
Dobra psu i mucha, kiedy mięsa nie ma.

48. Przepisz i podkreśl wyrazy, w których jedną głoskę piszemy dwiema literami.

Jasne słoneczko późno dziś wstało,
rozpędzić chmurek czasu nie miało.
Więc się zbierają zewsząd gromadnie,
za chwilę pewnie deszczyk upadnie.

Ożywi drzewa w ogrodzie, w lesie,
schylone główki kwiatów podniesie.
Więc chociaż w domu siedzę nierada,
dzięki Ci, Boże, że deszczyk pada.

49. Napisz kilka wyrazów, w których jedna głoska byłaby oznaczona dwiema literami (ch, cz, sz, rz, dz)

V. Spółgłoski miękkie.

50. Przepisz i podkreśl ostatnie litery.

Koń	*Jaś*	*Adaś*	*nić*
jeleń	*Staś*	*Boleś*	*sieć*
słoń	*Oleś*	*Michaś*	*nać*
pień	*Cześ*	*Piotruś*	*zamieć śnieżna*

Wymów głośno podkreślone spółgłoski — powiedz, w jaki sposób znaczymy ich miękkość.

51. Następujące wyrazy przepisz, pisząc jeden pod drugim jednakowo zakończone.

Kamień, cień, oś, gęś, nić, wierzbowa wić, Grześ, dłoń, sieć, skroń, Kubuś, pieczeń, wieś, dzień, brać, stać, ktoś, coś,

Wzór.			
	ń	*ś*	*ć*
	jeleń	*ktoś*	*płakać*

52. Przepisz i dokończ podług wzoru.

Sieci — sieć	*Wsi—wieś*	*1 pani — 5*
Nici —	*Osi —*	*1 gospodyni — 6*

53. Przepisz i dokończ podług wzoru.

On goni i ty goń	*On nosi i ty —*
On broni i ty —	*On kosi i ty —*
On leci i ty —	*On prosi i ty —*

Czy także przed i znaczymy miękkość spółgłoski zapomocą kreski?

54. Przepisz i podkreśl wyrazy, w których jest ń, ć, ś.

a) *Nie czyń tego drugiemu, co tobie niemiło. Koń ma cztery nogi, a potknie się. Czego się Jaś nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał.*

b) *Tańcowały dwa Michały, jeden duży, drugi mały. Mały zaczął wkółko krążyć, duży nie mógł za nim zdążyć.*

c) *Co to jest? Do taśmy podobny, z nici upleciony, pali się i świeci, gdy w nafcie zmoczony.*

55. Przepisz i zmień następujące wyrazy podług wzoru.

Koń	*ko-ni*	*ko-nia*	*ko-niu*	*ko-nie*
słoń				
jeleń				
kamień				
grzebień				

Przeczytaj głośno napisane wyrazy i wymień spółgłoski, które są w tych wyrazach.

56. Przepisz i zmień podług wzoru.

dłoń	*dło-ni*	*dło-nie*	*jesień*
jabłoń			*skroń*

Przeczytaj głośno napisane wyrazy, wymień spółgłoski, które są w tych wyrazach, i powiedz, zapomocą jakich liter oznaczyłeś miękkie ń.

57. Przepisz, zmieniając podług wzoru.

Jaś	*Ja-sia*	*Ja-siu*	*Oleś*
Staś			
Michaś			*Grześ*

Przeczytaj głośno, wymień spółgłoski, które są w tych wyrazach. Powiedz, zapomocą jakich liter oznaczyłeś miękkie ś.

58. Przepisz, zmieniając wyrazy podług wzoru.

nić	*ni-ci*	*ni-cią*
sieć		
zamieć		

Przeczytaj napisane wyrazy, wymień spółgłoski, które są w tych wyrazach. Powiedz, zapomocą jakich liter oznaczyłeś miękkie ć.

59. a) Przepisz i podkreśl wyrazy, w których i się nie wymawia, wskazuje tylko, że poprzednia litera znaczy spółgłoskę miękką.

Była jesień. Jaś poszedł biegać po ogrodzie. Zobaczył jabłoń, okrytą owocem. Chciałby zerwać kilka jabłek. Ale jakoś nie wie, czy można. Coś nie śmie brać cudzego. Poproś, Jasiu, gospodarza, bo to jego jabłka. Gospodarz dał chłopcu pięć jabłek.

b) Wypisz stąd wyrazy, zakończone na ń, ć, ś.

60. Przepisuj, podkreślając sylaby, w których jest i, znaczące miękkość poprzedniej spółgłoski.

Starość nie radość, śmierć nie wesele. Jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz. Cudze chwalicie, swego nie znacie, sami nie wiecie, co posiadacie. Biedroneczka, gdzie twoja mateczka? Pasie konie na zagonie. Bierz uzdeczkę i leć po nie.

61. Przepisuj, podkreślając sylaby, w których jest i, znaczące miękkość spółgłosek. Podkreśl dwa razy litery, w których kreska znaczy miękkość spółgłoski.

Bociek, bociek leci! Dalej, żywo, dzieci! Kto bociana wlot wyścignie, temu kasza nie wystygnie, kle, kle, kle, kle, kle! A ty, boćku stary, piórek masz do pary. Żaby je liczyły w błocie, naliczyły cztery krocie, kle, kle, kle, kle, kle! Nim skończyły liczyć, już je zaczął ćwiczyć. — Oj, bocianie, miły panie, miejże dla nas zmiłowanie! kle, kle, kle, kle, kle!

dz — dź.

62. Podkreśl, a potem wypisz wyrazy, gdzie jest dź.

Nie chodź do stajni! Pogódź się z bratem!

Nie nudź matki! Nie marudź od rana! Nie brudź rąk błotem!

63. Przepisz i zmień wyrazy podług wzoru.

On chodzi do szkoły i ty chodź, chodźmy do szkoły.
On nudzi każdego, ale ty nie —
On pogodzi dzieci, i ty —
On brudzi ręce przy robocie, ale ty nie —

64. Przepisz i podkreśl wyrazy, w których słychać głoskę dź.

Stary dziaduś zabrał dzieci i, ponieważ dzień był piękny, zaprowadził je do lasu. Jak wesoło dzieciom w lesie! Dzięcioł dziobkiem w drzewo puka, dziwnych głosów pełno wszędzie, aż się dziwią wszystkie dzieci, co to będzie, co to będzie.

65. Przepisz, podkreślając sylaby, w których i znaczy miękkość spółgłoski. Dwa razy podkreśl ń, ć, ś, dź.

a) *Jegomość rogaty, choć mały jak figa,*
lecz panem jest chaty i zawsze ją dźwiga.
Niechaj mi kto powie, jak się ten pan zowie?

b) *Pan Zielonka, co nad stawem mieszka sobie żabiem prawem, ma rodzinę wcale sporą, dzieci pono aż pięcioro. Już od dziada i pradziada wielkie bagno tu posiada i przy kępie pod łopianem na folwarku tym jest panem. Tu na muszki wlot czatuje, tu się kąpie, tu poluje, tu napełnia staw swym krzykiem, a jest sławnym gimnastykiem.*

VI. Kropka i pytajnik.

66. Przepisz, uważaj, gdzie kładziemy kropkę.

Śnieg przestał padać. Na świecie biało. Pola i drogi zasypane. Po ulicach dzwonią saneczki. Dzieci wybiegły z domu. Lepią ze śniegu bałwana. Śmieją się i dokazują. I w zimie bywa wesoło.

Jaki znak kładziemy po skończonem zdaniu?

67. Przepisz i połóż kropkę po każdem zdaniu.

Staś obudził się wcześnie słońce dopiero co wstało ptaki wyśpiewywały wesoło ciepło i jasno było na świecie zerwał się z łóżka i ubrał prędko pobiegł co tchu na łąkę i do lasu na śniadanie wrócił głodny jak wilk

Jaki znak kładziemy po skończonem zdaniu?

68. Przepisz i połóż kropkę po każdem zdaniu.

Rodzice Adasia mieszkali w Krakowie Adaś nigdy nie był w Warszawie chciał bardzo poznać Warszawę na Boże Narodzenie ciocia zaprosiła Adasia z rodzicami do Warszawy wesoło wybierał się w tę podróż po powrocie wszystkim o niej opowiadał

69. Przepisz i połóż kropkę po każdem zdaniu.

W zimie wilki wyrządziły wielkie szkody pan Karol zebrał myśliwych i urządził polowanie otoczyli Borowinę i czatują a psy i naganiacze płoszą zwierza rozległo się straszne wycie huknęła fuzja pana Karola strzelił Walenty i Jakób wiele wilków zabito na tem polowaniu

70. Odpowiedz na pytania całemi zdaniami, po każdem połóż kropkę. (Po przerobieniu ustnem).

Kiedy słońce wschodzi? Jak się wtedy robi na świecie? Jak ptaki witają słońce? Czy zwierzęta śpią wtedy? Co robią? A co robi człowiek?

71. Odpowiedz.

Co to jest pies? Jak się twój pies nazywa? Gdzie mieszka? Jaką ma sierść? Jaki łeb? Jaki ogon? Co robi w dzień? A co robi w nocy?

72. Odpowiedz.

Jak się nazywa to drzewo? Czy jest wysokie i grube? Jakie ma liście? Czy daje owoce? Jaki z niego pożytek?

73. Napisz po trzy zdania o tem, co widzisz na obrazkach.

74. Przepisz te zapytania i po każdem połóż znak pytania. Na każde zapytanie napisz odpowiedź całem zdaniem i połóż kropkę.

a) *Co robi rolnik? Co robi młynarz? Co robi ogrodnik? Co robi piekarz? Co robi kowal? Co robi mularz? Co robi stolarz?*

b) *Jakiego koloru jest śnieg? Jakiego koloru jest węgiel?*

c) *Czem jest koń? Czem jest kura? Czem jest mucha?*

Kropkę kładziemy po zdaniu, w którem coś oznajmiamy, a znak zapytania kładziemy po zapytaniu.

75. Przepisz i uważaj na znaki zapytania.

Co tu robisz, kocie? Myszy sobie łowię. A dlaczego masz białe wąsy? Powalałem się o białą ścianę. A co to białego po podłodze płynie? To pewno myszy garnek przewróciły i wylały coś białego. A tyś tego białego wcale nie kosztował? Nie miałem czasu, bo ciągle pracuję.

76. Połóż znaki zapytania i kropki.

Co tam wiewiórka robi na sośnie orzeszki gryzie a czy nie złamie sobie ząbków o, wiewiórka ma ząbki bardzo mocne gdzie ona mieszka w tej dużej dziupli a czy wiecie, co ona tam chowa chowa orzeszki na zimę, żeby nie umarła z głodu czy się godzi zabierać wiewiórce orzeszki tylko złe dzieci krzywdzą biedne zwierzęta

77. Przepisz i połóż, gdzie trzeba, znaki zapytania i kropki.

A kto tę choinkę zasiał w ciemnym lesie zasiał ci ją ten wiaterek, co nasionka niesie a kto tę choinkę ogrzał w ciemnym boru ogrzało ją to słoneczko z niebieskiego dworu a kto tę choinkę poił w ciemnym gaju jasne ją poiły rosy i woda z ruczaju

78. Przepisz i połóż, gdzie trzeba, znaki zapytania i kropki.

Co się stało, co się stało woła Janek, słysząc krzyki tam stajenka otworzona, biegną w pole trzy koniki kto otworzył mi stajenkę kto koniki puścił w pole swoją główkę, swoją rękę ukarz, Janku, za swawolę nikt stajenki nie otworzył, boś nie zamknął jej dziś z rana któż zawinił sam odpowiedz, moja główko roztrzepana

Kiedy kładziemy znak zapytania, a kiedy kropkę?

VII. u—ó.

79. Podkreśl sylaby, w których słyszysz u.

Po niebie płyną chmury, będzie burza. Kogut na płocie zapiał, pewno zapowiada kurom niepogodę. Kruk zakrakał na dachu. Burek schował się do budy. Już spadło kilka dużych kropel deszczu. Pastuch pędzi bydło, plecy zasłonił kożuchem. Muchy chronią się pod liście. Bury kot usiadł w kąciku sieni. Jurek zdjął buty, żeby mu nie zmokły, i boso wybiegł na drogę.

80. Zmień te wyrazy tak, żeby oznaczały wiele rzeczy, np.

kura — kury	*mur —*	*chmura —*
kogut —	*buda —*	*burza —*
kruk —	*but —*	*kałuża —*
żuk —	*drut —*	*strumień —*
mucha —	*funt —*	*struga —*
pastuch —	*kula —*	*fujarka —*

81. a) Przepisując, podkreśl wyrazy, w których jest ó.

Na łące pasły się krówki i kózki. Pilnował ich mały pastuszek. Zdaleka widniał bór sosnowy. Pszczółki się uwijały nad kwiatami. Wół ciągnął pług po roli, albo wóz ze zbożem. Już blisko zachód słońca. Pastuszek skoczył przez rów i spędza krówki i kózki na drogę. W obórce czeka na nie żłób z sianem i powróz na szyję, żeby nie miały ochoty do zbytkowania.

b) Wypisz wszystkie wyrazy, w których jest ó.

82. Zobaczymy, dlaczego te wyrazy się tak piszą.

krówki dlatego, że mówimy *krowa.*

kózki — koza	*wóz —*
bór — bory	*rów —*
pszczółki — pszczoły	*zachód —*
wół — woły	*obórka —*
powróz — powrozy	*żłób —*

83. Wytłumacz na piśmie, dlaczego piszemy przez ó następujące wyrazy.

sól	*chłód*	*wschód*	*pszczółka*
stół	*głód*	*kościół*	*stodółka*
nóż	*mróz*	*mój*	*komórka*
lód	*ogród*	*twój*	*szkółka*
miód	*dróżka*	*róg*	*kółko*
wódka	*rój*	*słówko*	*podkówka*

Kiedy więc piszemy ó?

84. Zmień wyraz tak, żeby o zmieniło się w ó.

Ogrody — ogród	*wory*	*stogi*	*stodoła*
noże	*rogi*	*nogi*	*obora*
wozy	*mrozy*	*podkowa*	*koło*
rowy	*miody*	*szkoła*	*słowo*
woły	*lody*	*pszczoła*	*woda*
popioły	*zachodu*	*droga*	*komora*
narody	*wschodu*	*mowa*	*jagoda*
pokoje	*chłodu*	*głowa*	*zdrowy*

85. a) Podkreśl, a potem wypisz osobno wyrazy, w których jest u, i osobno, w których jest ó.

Siedzi Jagusia, pochyliła główkę i płacze. Lis niecnota zadusił jej kurkę czubatkę. Widać go coś spłoszyło, bo jej nie zjadł. Kiedy Jagusia wyszła na dwór z rana, znalazła ją koło stodółki nieżywą. Oj, biedna moja kurko! zawołała i dalej płakać! A, ten wróg ptasiego rodu wygubi mi wszystkie ptaki. Nie płacz, Jagusiu, ojciec złapie lisa w pułapkę. Masz tu śliczne jagódki na pociechę. Dziewczynka otarła oczy, wzięła łopatkę, wykopała dół pod lipą i pochowała ulubioną kurkę. Tu będzie jej grób. A teraz do roboty, bo już wieczór i matce pomóc trzeba, nim ojciec wróci z pola.

Wzór:	u	ó
	Jagusia	*główkę*
	zadusił	*dwór* i t. p.

b) Wytłumacz, dlaczego piszemy.

dwór	*główka*
wieczór	*jagódka*
dół	*ból*
wróg	*znów*

Jakiemi literami znaczymy głoskę u?

86. Podkreśl wyrazy, w których jest ó, i wytłumacz, dlaczego się tak piszą.

Jestem sobie skrzętna pszczółka, wesoło też żyję, znam na łące wszystkie ziółka, w których miód się kryje.

Skoro wiosna się obudzi, pracuję dni całe i dla siebie, i dla ludzi, i Bogu na chwałę.

VIII. ż-rz.

87. Przepisz i podkreśl wyrazy, w których jest ż, podkreśl dwa razy te, w których jest rz.

Była to zima, po świętej Barbarze, niebo się chmurzy i wichrzy od boru, a w górze śnieżek biały się ukaże, dróżką pośpiesza sierotka do dworu. Nie na wieczerzę tak śpieszy sierota, po służbę idzie kołatać we wrota. A dobrzy ludzie otworzą jej może, nie dadzą ziębnąć dziecinie na dworze. Boć to sierotka, mówią, dziecię Boże, dla niej powinien być kącik w komorze.

88. Wypisz z poprzedniego ćwiczenia wszystkie wyrazy, w których jest rz, a osobno te, w których jest ż.

Wzór.	rz	ż
	Barbarze	*śnieżek*

89. Przepisz i dokończ.

Barbarze — Barbara	*w górze —*
chmurzy — chmura	*dobrzy —*
wichrzy — wicher	*na dworze —*
wieczerza — wieczór	*w komorze —*
otworzą — otwór	*starzy —*

90. Następujące wyrazy zmień tak, żeby rz zmieniło się w r.

Na jeziorze — jezioro	*orze*	*starzy*
na dworze	*pierze*	*chorzy*
na murze	*bierze*	*dobrze*
na sznurze	*karze*	*skórzany*
na furze	*mierzy*	*pacierz*

91. Następujące wyrazy zmień tak, żeby r zmieniło się w rz.

Bór — w borze	*kura*	*chmura*	*wieczór*
wór	*góra*	*rura*	*pióro*
papier	*wiara*	*komora*	*prać*
ser	*miara*	*obora*	*brać*

92. Przepisz i dokończ, — wytłumacz pisownię tych wyrazów.

stolarz, bo stolarstwo	*ślusarz —*
malarz —	*gospodarz —*
kucharz — kucharka	*piekarz —*
karczmarz —	*lekarz —*

93. Od następujących wyrazów utwórz i napisz nazwy ludzi.

tokarstwo, więc	*żniwiarka —*	*księgarnia —*
pszczelarstwo —	*bednarka —*	*garbarnia —*
koszykarstwo —	*rycerstwo —*	*piekarnia —*

94. Przepisz, podkreśl i wypisz wyrazy, w których jest ż lub rz, i wytłumacz, dlaczego tak się pisze.

Co to?
Litera w literze, chowają pasterze.
Litera w literze, ma dziobek i pierze.
Pół litery, na niej książki i papiery.

Jakiemi literami znaczymy głoskę ż?

95. Przepisz, podkreśl ż i rz, wypisz te wyrazy i wytłumacz, dlaczego tak się piszą.

a) *Odważny rycerz wyczytał w książce, że zły czarodziej mieszka na wysokiej górze i wszyscy się go boją. Więc udał się w podróż, aby czarodzieja pokonać. Jedzie i uważnie spogląda dokoła. Lecz noc nadeszła i zbłąkał się w borze. Co tu począć? Głośno pacierz mówi i szuka drożyny.*

b) *Wtem słyszy wołanie: Rycerzu, rycerzu, otwórz te kolce, co mi nóżkę skaleczyły, a wiernie ci usłużę za tę pomoc, pokażę ci drogę, powiem tajemnicę. Był to wilk, który złapał się w pułapkę. Rycerz mu uwierzył i uwolnił mu łapę.*

c) *A wilk błysnął oczyma i ukazał w borze gospodę, gdzie podróżny mógł odpocząć i głód zaspokoić. Gospodarz przyjął go bardzo gościnnie, kazał zaraz piekarzowi napiec chleba. Kucharz gotował smaczną wieczerzę, a wilk uczył rycerza, w jaki sposób czarodzieja pokonać może.*

96. Przepisz, podkreśl wyrazy, w których jest rz, wytłumacz, dlaczego tak się piszą.

Hej, stolarze, hej, mularze,
stół heblują, dom budują. Hej!
Hej, żniwiarze, hej, kosiarze,
żną i koszą, snopy noszą. Hej!
Hej, młynarze, hej, piekarze,
mąkę robią, chleb sposobią. Hej!

Hej, bednarze, koszykarze,
robią beczki, kobiałeczki. Hej!
Hej, a co robią pisarze,
rysownicy i drukarze? Hej!

IX. ą — ę.

97. Napisz podług wskazanego wzoru:

1) *zęby — ząb*	2) *kęsy —*
wąsy —	*jęki —*
kręgi —	*pręty —*
kąty —	*sęki —*
3) *wstęga — 5 wstąg*	4) *gęsty — gęsto*
1 ręka —	*częsty —*
1 gęba —	*prędki —*

98. Przepisz, podkreślając wyrazy z literą ę lub ą.

W kącie naszego podwórza stoi gołębnik. Tam mieszkają gołębie. Gołębie nieraz zrywają się z gołębnika i krążą nad domem. Gołębie nasze znają nas dobrze i wcale się nie boją. Często jedzą z ręki. Raz tylko bardzo się przelękły. Przez podwórze pędził Staś z wielkim prętem. Gołębie ze strachu polecialy do ogrodu. Tylko jeden usiadł na sęku lipy, która rośnie na podwórzu.

99. Napisz kilka wyrazów z literą ę lub ą.

100. Napisz podług wzoru.

1) *bąk — bączek*	2) *wąs — wąsik*
sęk —	*pręt —*
kęs —	*kąt —*
krąg —	

3) *ręka — rączka*
mąka —
wstęga —
gęba —

Dyktanda.

1. Wielkie litery.

Janek, Oleś i Mania poszli na jagody. W lesie pełno było poziomek i malin. Już Mania nazbierała cały garnuszek malin. Oleś i Janek woleli poziomki. Kiedy wracali z lasu, pies Zagraj zaczął ich gonić. Miał ochotę pofiglować. Ale w pogoni wysypały się jagody. Czy to Zagraj był temu winien?

2.

Nad Wisłą leży duża wieś, Sadowa Wola. Tam mieszkali Bronek i Zosia. W Sadowej Woli była szkoła. W lecie nauczyciel zebrał dzieci z Sadowej Woli, z Leśniczanki, z Kozłowa i Rutki. Całą gromadą poszli sobie w Tatry, aż do Zakopanego. Byli też w Krakowie. Tu oglądali zamek na Wawelu, kopiec Wandy, Krakusa i Kościuszki. Piękna to była wycieczka.

3.

Każdy ma kłopoty, nawet psy i koty. Mysz się w mleku utopiła, tyle szkody narobiła. Dobra gospodyni co z mlekiem uczyni? Stoi miska mleka, Bryś i Filuś czeka, czy ich pani nie zaprosi. Aż ich coś podnosi! Gospodyni zobaczyła, wypić mleko pozwoliła. A wtem biegun od kołyski wylał białe mleko z miski. Leci, płynie, w sieni ginie. Tylko znaczek biały z podłogi zlizały. Każdy ma kłopoty, nawet psy i koty.

4.

Na jarmark do miasteczka idą ludzie drogą i jadą wozami. Janek i Jagusia siedzą na wozie, wiozą cały kosz jabłek. Ignaś poprosił ich o jedno jabłko, i dali mu najładniejsze. Niech skosztuje, jakie smaczne. Teraz, Ignasiu, zaśpiewaj nam tę piosenkę: Szumi gaj, bo to maj, śpiewa, szumi cały kraj.

5. ń, ć, ś.

Śliczny był dzień. Słońce świeciło. Cieszyły się dzieci, że tak pięknie świeci. Ze stajni źrebiątko wybiegło na drogę. Bryś zawarczał i leciutko chwycił je za nogę. A tam kamień, na kamieniu śpiewa ptaszek szary. Leć, mój ptaszku, śpiewać w pole, śpiewaj dzionek cały.

6. u — ó.

W zimie dokucza nam mróz. Lód pokrył stawy i jeziora, śnieg leży na polach, drogach i drożynach. Stary dziaduś nie wychodzi wcale na dwór, ale młodych ludzi i dzieci chłód ani mróz nie straszy. Chłopcy koło stodółki zrobili sobie ślizgawkę i bawią się wesoło. Tam znów śmieją się z kury, która dziób podnosi i śnieg łyka. Widać pić chce i lubi lody!

7.

Kubuś wesoło powitał wschód słońca. Zerwał się z łóżka zdrów, wesół i pobiegł zaraz do ogródka. Za parę godzin pójdzie do szkółki, ale teraz biega i skacze, ogląda ule, w których jest miód wyborny. Tutaj kopią buraki, tam stoi wóz, a na nim kilka worków jabłek. Zawiozą je do miasta. Już śniadanie gotowe. Pół kromki chleba miodem posmarował, drugą połowę schował do kieszeni. Napił się mleka i biegnie drożyną. Nie mówi ani słówka, że wolałby zostać w domu, bo wie, że uczyć się musi.

8.

Mój chłopczyku, stój, koniki napój! A nie bój się rozbójnika, co tam z lasu się wymyka, to wcale nie zbój. Już koniki się napiły, podkówkami zadzwoniły, pójdą teraz

w bór, co stoi jak mur. Piękna podróż (droga) w czas majowy, szumią lasy i dąbrowy, słychać ptasząt śpiew. Ot, słowika głos, a tam gwizda kos. Zachód cały się czerwieni blaskiem słonecznych promieni, już zapada noc.

9. ż — rz.

Już wstał Janek od wieczerzy i na łąkę znowu bieży. Łódka czeka na jeziorze, ryby łowić będą może. Jeśli szczęście mu posłuży, nie zabawi tutaj dłużej i, nim pacierz zmówią w domu, on powróci pokryjomu, cicho w łóżku się położy, ani oka nie otworzy. Gdy gospodarz rano wstanie, on już gotów na śniadanie. Starzy lubią długo spać, Janek umie rano wstać.

10.

Wraca Antek z podróży, a tu niebo się chmurzy, a tu zimno, a tu ciemno. Boże, zmiłuj się nade mną! Jak zabłądzę tutaj w borze, kto tam matce dopomoże? Śnieżek dróżki zasypuje, mróz na pięty następuje, będzie ze mną źle. Nie, nie, nie! Ot, tam świeci się w komorze, choć tu czarna noc na dworze. To matuli chatka, zaświeciła matka. Ogień drogę mi pokaże, niegodziwy mróz ukarze za tę jego złość. Dokuczył mi dość.

11.

Co tu pracy na świecie! Koszykarz kosze plecie, stolarz wyrabia stoły, cieśla stawia stodoły, a piekarz chleb wypieka. Rolnik orze od wieka, gajowy w lasach służy, z dalekiej zaś podróży kupiec wiezie towary. Modli się dziadek stary. Uczony książki pisze. Matka dziecko kołysze. Lekarz leczy w chorobie. Cóż ty wybierzesz sobie?